

ПРОБЛЕМА АБОРТІВ У КОНТЕКСТІ БІОЕТИКИ

*Паляниця О.В., Цветкова О.О., Краценко Ю.П.
Полтавський ДПУ імені В.Г. Короленка*

Драматизм комплексу проблем пов'язаних з абортами очевидний і викликає значний суспільний резонанс.

Відношення до проблеми медичного аборту з часів античності і до сьогодення залишається неоднозначним. У «Клятві» Гіппократа (V ст. до н. е.) чітко сформульовано: «... я не дам ніякій жінці абортивного пессарію ...». Навпаки, Арістотель у «Політиці» пише, що якщо: «... повинна народитись дитина більш відведеного числа, то слід використати аборт, перш ніж у зародка з'явиться чутливість до життя».

Операція штучного переривання вагітності пройшла шлях від повної заборони під страхом смертної кари до повної легалізації у наші дні і перетворилась на право жінки розпоряджатися функцією власного тіла. Після «Abortion Act» від 17 жовтня 1967 р. у Великобританії і відомого рішення Вищого суду США «Roe versus Wade» від 22 січня 1973 р., де проголошувалось, що «плід не є юридичною особою, котра захищена Конституцією США», більшість західних країн легалізували штучне переривання вагітності, яка уже давно було узаконеним і широко розповсюдженим явищем у комуністичних країнах.

Наукові дослідження про біологічну суть людського ембріона чітко підтверджують, що з моменту запліднення, тобто злиття жіночої і чоловічої статевих клітин у фаллопієвих трубах матері, ембріон несе в собі всі характеристики людського індивіда.

Існує багато суперечок, котрі ставлять під сумнів людський характер ембріона на початку його розвитку. Одним з аспектів є те, що до восьмого тижня розвитку у нього ще відсутній людський вираз обличчя. Це безглуздий факт, на користь тих жінок, котрі свідомо роблять аборти до сорока днів вагітності. У народі ходять чутки, що до сорока днів ембріон не має душі і це просто одна велика клітина, котру можна видалити.

Питання про статус ембріона людини, тобто на якому етапі розвитку його слід розглядати як людську істоту, особистість, життя якого законодавчо захищене, широко обговорюється на міжнародних симпозиумах, але до цього часу воно залишається невирішеним [1, 2]. Більшість релігійних конфесій підкреслюють, що з моменту зачаття ембріон є людською особистістю. Уже в цій першій клітині визначено, дівчинка це чи хлопчик, якого кольору будуть очі і волосся, якими рисами характеру він чи вона володітимуть і т.д. «Навіть ті, хто не вірить у Бога, відзначають той факт, що в момент зачаття дитина є самим цінним творінням космосу в самому маленькому кусочку матерії. Всі комп'ютери світу, разом узяті, не мають і не можуть мати такої складної і багатой структури, яка характеризує живу клітину – зиготу, що представляє дитяче тільце» [3, 97] – справедливо говорить відомий борець за ненароджені життя, доктор медицини Антун Лісец.

Серце дитини починає битися уже між 18 і 21 днем після зачаття. У кінці третьої неділі після зачаття мозок уже настільки розвинутий, що

можна розпізнати появу мозкової кори. Перші рухи тіла дитини помітні уже в першій клітині. Через п'ять з половиною неділь він рухає головою, а через шість – всім тілом, ручками і ніжками.

Антун Лісец відмічає: «Людина – це повноцінна людина уже з моменту зачаття, наділена живою душею» [3, 97].

Якщо матір, наприклад, вирішує вносити і народити дитину, яка має невиправну патологію психічного характеру. Чи нестиме вона відповідальність перед суспільством за наслідки свого вчинку в тому випадку, коли дії її дорослої дитини (яка успадкувала хворобу) у майбутньому, будуть загрожувати суспільству? Наполягання медиків зробити аборт – чи є ці дії виправданими і які моральні аспекти цієї ситуації? Проблеми такого характеру, де перехрещуються питання гуманізму, моралі, права на медико-біологічному ґрунті є дуже складними [4].

Якщо аборт ініційований особистісною вигодою, що абсолютно неприпустимо в етичному відношенні, оскільки ціна людського життя незрівнянно перевищує всілякі цінності, то у випадку антагонізму між життям матері і її плоду – зовсім інша ситуація. Священник скаже, що треба спасати обох. Але якщо це неможливо?

Використання так званого терапевтичного абортів у такому випадку є припустимим, якщо спрацьовує принцип подвійного ефекту: дозволяється зробити добру справу (спасати життя матері, видаляючи, наприклад, матку з раковою пухлиною), навіть якщо це матиме негативний наслідок, який не переслідують як такий (смерть плоду) (за Ж. Судо).

Якщо переслідують ціль – не допустити народження неповноцінної чи неправильно сформованої дитини щоб зберегти від тягот життя інваліда чи щоб уникнути такого тяжу для сім'ї та суспільства – еугенічний аборт. З етичної точки зору, наявність будь-якої неповноцінності нічого не забирає у онтологічній сутності майбутньої дитини – так само, як і будь-який індивід через свою хворобу не виключається із суспільства, а, навпаки, вимагає від нього більшої допомоги і захисту.

Таким чином, у своїх діях як матір (сім'я в цілому) так і лікар повинні керуватись морально-етичними критеріями, а останній ще й, безумовно, глибокою фаховою компетентністю.

Література

4. Марг-Одиль Ально. Чьи это гаметы? // Требования биоэтики: Медицина между надеждой и опасениями: Сб. ст. / Под ред. Ф. Бриссе-Виньо: Пер. с фр. – К.: Сфера, 1999. – С. 178-185.
5. Курило Л.Ф., Боркина П.А., Шилейко Л.В., Остроумова Т.В. Общественное мнение об этических и законодательных аспектах некоторых биомедицинских технологий // Медицинское право и этика. – 2002. – №1. – С. 49-63.
6. Антун Лісец. За жизнь. – К., 1994. – 156 с.
7. Перова О.Є. Біоетика: смислові і предметні ракурси // Вісн. Київського національного університету імені Т. Шевченка. Сер. Філософія. Політологія. – 2002. – Вип. 38-41. – С. 45-50.